

Yâ İlâhî! Hasenatım senin atândandır. Seyyatım da senin kazândandır. Eğer atân olmasaydı helâk olurdum.. Cümlesini açıklar mısınız?

Atâ, kaza ve kader münasebetleri:

CENAB-I HAKK'IN atâ, kaza ve kader namında üç kanunu var. **Atâ, kaza kanununu, kaza da kaderi bozar** hakikatinin izahı:

Atâ, bir şey hakkında verilen kararın iptali ve hükmün kaza edilmekten afvedilmesi, şeklinde tarif edilmektedir. Atâ denilince, O Rahîm-i Kerîm'in ve Gafûru'r-Rahîm'in af ve ihsanı anlaşılır.

Bir padişahın umumî kanunları yanında, bir de belli günlerde tatbik ettiği af ve atâ kanunu vardır. Padişah o günlerde, suçlulardan bir kısmını afveder, diğer bir kısmının cezalarını hafifletir, bir kısım raiyetinin ise rütbelerini yükseltir ve maaşlarını artırır. İşte, daha önce umumî kanunla takdir edilen ceza, rütbe ve maaşlar bu atâ kanunuyla yürürlükten kaldırılmış olur.

Meselâ, bir şakînin işlediği bir suça karşılık on yıl hapis yatması takdir edilmiş olsun. Atâ kanunuyla bu cezanın afvedilmesi hâlinde artık ceza infaz edilmez ve atâ, kaza kanununu bozmuş olur. **Cezanın kaza edilmemesiyle de kader kanunu**, yâni onun suçuna mukabil takdir edilen on yıllık hapis cezası bozulmuş olmaktadır. İşte, bu misâl gibi, insanların işledikleri günahlara karşılık, kendilerine takdir edilen uhrevî cezalar Cenâb-ı Hakk'ın atâ kanunuyla, yâni O'nun af ve ihsanıyla kaza edilmekten alıkonmakta ve böylece atâ kanunu, kaza kanununu bozmaktadır. Aynı şekilde, kazanın bozulmasıyla kader kanunu da bozulmuş, takdir edilen ceza değişikliğe uğramış olmaktadır.

Diğer taraftan, **atâ, kaza kanununun şümûlünden ihraçtır**, denmektedir. Şöyle ki, bir günah için takdir edilen ceza küllî bir kanun iledir. Yâni, şu suçu işleyene şu ceza verilir, şeklindeki takdir, küllîdir. Söz konusu suçu işleyen bir kimsenin tövbe etmesi hâlinde, günahının affedilmesi ile kaza kanununun şümûlünden bir ihraç durumu hâsıl olmaktadır. Bu ise aynı zamanda, kader kanununun külliyyetinden bir ihraç mânâsındadır.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız kaide, kaderin değişip değişmediği sorusunu hatıra getirmektedir. Bu noktada şunu ifâde edelim ki, ilm-i İlâhî'nin değişmesi muhaldir. Ezelden ebede kadar olmuş ve olacak bütün hâdiseler gibi, **atâ kanununun tatbikatı da o ilmin şümûlündedir**. Bu kader değişmez. Değişiklikler Levh-i Mahv ve isbat'ta olmaktadır. Önce takdir edilen nice cezalar, daha sonra tövbe vesilesiyle ve atâ kanunu ile affedilmekte, Levh-i Mahv ve isbat'tan silinmekte ve kaza

edilmemektedir. Nitekim bir âyet-i kerîmede şöyle buyurulmaktadır:

“Allah dilediği şeyi mahveder ve dilediğini isbat eder. Nezdinde kitabın aslı olan Levh-i Mahfûz vardır.” (Ra’d Suresi, 13/39)